

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET GRBA protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 47074/12)

PRESUDA

STRASBOURG

23. studenoga 2017. godine

Ova će presuda postati konačna po okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Grba protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Linos-Alexandre Sicilianos, *predsjednik*,
Aleš Pejchal,
Krzysztof Wojtyczek,
Ksenija Turković,
Pauliine Koskelo,
Tim Eicke
Jovan Ilievski, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*.

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 31. listopada 2017.
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 47074/12) protiv Republike Hrvatske što ga je 5. srpnja 2012. državljanin Bosne i Hercegovine g. Zoran Grba („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupali su g. S. Radobuljac i gđa Lidija Horvat, odvjetnici u Zagrebu. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva je tvrdio, posebice, da je bio potaknut na počinjenje kaznenog djela od strane „agenta provokatora”, izložen nezakonitim posebnim izvidima kaznenih djela i da je korištenje dokaza prikupljenih na taj način u kaznenom postupku koji se vodio protiv njega, bilo suprotno članku 6. stavku 1. i članku 8. Konvencije.

4. Vlada je obaviještena o navedenim prigovorima 16. veljače 2015. godine, a ostatak zahtjeva proglašen je nedopuštenim temeljem pravila 54. stavka 3. Poslovnika Suda.

5. Vlada Bosne i Hercegovine nije iskoristila svoje pravo da se umiješa u postupak (članak 36. stavak 1. Konvencije).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

6. Podnositelj zahtjeva je rođen 1965. godine i živi u Sarajevu, Bosna i Hercegovina. U vrijeme podnošenja zahtjeva, podnositelj zahtjeva je bio na izdržavanju kazne zatvora u Hrvatskoj.

A. Pozadina predmeta

7. Tijekom lipnja i srpnja 2008., Policijska uprava istarska (dalje u tekstu „policija”) primila je nekoliko prijava zbog upotrebe krivotvorenih euro novčanica u Istri.

8. Snimke video nadzora jedne od prodavaonica gdje se koristio krivotvoreni novac otkrile su da je stanoviti C.M. izvršio plaćanje pomoću nekoliko krivotvorenih novčanica od 100 eura.

9. Prema policijskom izvješću od 21. srpnja 2008. godine, daljnjim neutvrđenim policijskim istražnim radom podnositelj zahtjeva je identificiran kao osoba koja je C.M.-u pribavila ukupno 3.000 krivotvorenih eura. U izvješću se također tvrdilo da se očekivalo da se podnositelj zahtjeva vrati iz Bosne i Hercegovine u Hrvatsku radi stavljanja u optjecaj dodatnih 20.000 krivotvorenih eura i, ako bi se to pokazalo uspješnim, donio bi dodatnih 200.000 krivotvorenih eura s ciljem da ih stavi u optjecaj u Istri.

B. Posebni izvidi kaznenih djela

10. Postupajući prema dokazima navedenima u policijskom izvješću (vidi prethodni odlomak 9.), Županijsko državno odvjetništvo u Puli je 21. srpnja 2008. godine zatražilo od istražnog suca Županijskog suda u Puli da dopusti primjenu posebnih izvida kaznenih djela u odnosu na podnositelja zahtjeva, naročito nadzor i tehničko snimanje njegovih telefonskih razgovora, uporabu prikrivenih istražitelja i provedbu simuliranog otkupa predmeta.

11. Istražni sudac je prihvatio zahtjev i istog dana izdao nalog kojim se određuju mjere posebnih izvida kaznenih djela. Mjerodavni dio obrazloženja glasi:

„Prijedlog [Županijskog državnog odvjetništva u Puli] je osnovan.

Kako iz materijala i podataka kojima raspolaže PU istarska postoje osnovi sumnje da Zoran Grba, državljanin BiH čini kazneno djelo krivotvorenja novca iz čl. 274. st. 1 i 2 Kaznenog zakona, te da se izvidi za to kazneno djelo i po ocjeni istražnog suca ne bi mogli efikasno provesti na drugi način, odnosno provođenje nekih drugih izvida bi bilo s nerazmjernim teškoćama, to je valjalo na obrazloženi prijedlog [ŽDO Pula] prema Zoranu Grbi odrediti predložene mjere kako je to učinjeno u izreci ovog

naloga, a čije je izvršenje povjereno redarstvenoj vlasti PU istarske i to za vremenski period od 21. srpnja 2008. do 21. studenog 2008. godine .”

12. Dana 6. kolovoza 2008. godine, Županijsko državno odvjetništvo u Puli obavijestilo je istražnog suca da podnositelj zahtjeva također koristi još jedan telefonski broj i zatražilo je nalog za nadzor i tehničko snimanje za njega.

13. Istog dana istražni sudac je prihvatio zahtjev i utvrdio kako nema novih činjenica ili okolnosti koje bi upućivale da treba obustaviti primjenu posebnih izvida kaznenih djela u odnosu na podnositelja zahtjeva.

14. U međuvremenu, istog dana, podnositelj zahtjeva susreo se s prikrivenim policijskim istražiteljem koji je od njega kupio jednu krivotvorenu novčanicu od 100 eura.

15. U sljedećem razdoblju, došlo je do još nekoliko susreta i kontakata između podnositelja zahtjeva i prikrivenog istražitelja. Dana 12. kolovoza 2008. godine, prikriveni istražitelj je kupio 149 krivotvorenih novčanica od 100 eura od podnositelja zahtjeva, a 17. listopada 2008. godine podnositelj zahtjeva mu je prodao još šezdeset i četiri krivotvorene novčanice od 100 eura.

16. Dana 17. studenog 2008. godine, policija je obavijestila Županijsko državno odvjetništvo u Puli o radnjama poduzetima tijekom primjene posebnih izvida kaznenih djela. Policija je navela kako je uhićenje podnositelja zahtjeva isprva bilo planirano za 17. studenog 2008. godine kada je on trebao doći u Hrvatsku radi prodaje dodatnih krivotvorenih novčanica eura prikrivenom istražitelju, no on je odgodio taj sastanak. Policija je stoga zatražila produženje korištenja posebnih izvida kaznenih djela kako bi identificirala i uhitila sve one koji su uključeni u stavljanje krivotvorenih novčanica u optjecaj i kako bi prikupila dokaze o predmetnom kaznenom djelu.

17. Dana 18. studenog 2008. godine, Županijsko državno odvjetništvo u Puli podnijelo je novi zahtjev za primjenu posebnih izvida kaznenih djela u odnosu na podnositelja zahtjeva.

18. Istražni sudac je prihvatio zahtjev i istog dana izdao nalog kojim se produžava primjena mjera posebnih izvida kaznenih djela za još jedan mjesec. Sudac je utvrdio da su osnove navedene u njegovom nalogu od 21. srpnja 2008. godine i dalje valjane (vidi odlomak 11. u prethodnom tekstu) i da informacije koje je dostavila policija upućuju da je bilo nužno produžiti primjenu posebnih izvida kaznenih djela u odnosu na podnositelja zahtjeva za još jedan mjesec.

19. Dana 19. studenog 2008. godine, Županijsko državno odvjetništvo u Puli zatražilo je ispravak naloga u vezi netočnog telefonskog broja u njegovom zahtjevu od 18. studenog 2008. godine i također jer je propušteno navesti još jedan broj telefona koji je koristio podnositelj zahtjeva. Istražni sudac je prihvatio ovaj zahtjev 21. studenog 2008. godine.

20. Dana 22. studenog 2008. godine, podnositelj zahtjeva se sastao, u pratnji svoga brata D.S.-a, s prikrivenim istražiteljem u Solinu. Tom mu je prilikom prodao 600 krivotvorenih novčanica od po 100 eura za 21.000 eura (EUR). Nakon te nezakonite transakcije, policija je uhitila podnositelja zahtjeva i D.S.-a.

21. Nakon uhićenja, podnositelj zahtjeva i njegov automobil su pretraženi. Policija je pronašla i zaplijenila 21.000 EUR u gotovini.

C. Istraga

22. Dana 23. studenog 2008. godine, policija je podnijela Općinskom državnom odvjetništvu u Pazinu kaznenu prijavu protiv podnositelja zahtjeva optužujući ga za krivotvorenje novca. Protiv D.S. nije podnesena kaznena prijava.

23. Istog dana, podnositelj zahtjeva je doveden pred istražnog suca Županijskog suda u Puli radi ispitivanja tijekom kojega se branio šutnjom. Istražni sudac naložio je njegovo zadržavanje.

24. Istražni sudac također je ispitao D.S.-a kao svjedoka, no on se pozvao na svoju privilegiju da, kao brat podnositelja zahtjeva, ne svjedoči i odbio je dati bilo kakav iskaz.

25. Povodom podnesenog istražnog zahtjeva u odnosu na podnositelja, istražni sudac je 26. studenog 2008. godine ispitao podnositelja zahtjeva, no podnositelj se branio šutnjom. Istoga dana istražni sudac donio je rješenje o provođenju istrage u odnosu na podnositelja zahtjeva u vezi sa sumnjom na krivotvorenje novca koje se odnosilo na četiri prigode kada je prodao krivotvorene novčanice prikrivenim istražiteljima.

26. Tijekom istrage, istražni sudac je pribavio nalaz i mišljenje vještaka u kojem je bilo navedeno da je 600 novčanica od po 100 eura koje je podnositelj zahtjeva prodao prikrivenim istražiteljima bilo krivotvoreno. Sudac je također odlučio da će ispitati prikrivene policijske istražitelje pod pseudonimima E.K. i A.B. putem video veze i uz iskrivljenu sliku i zvuk.

27. Dana 23. siječnja 2009. godine, istražni sudac je ispitao prikrivenog istražitelja E.K.-a. Podnositeljev branitelj je bio prisutan tijekom ispitivanja.

28. U svojoj izjavi, E.K. je rekao kako je njegov prvi kontakt s podnositeljem zahtjeva bio negdje potkraj srpnja 2008. godine kada su razgovarali telefonom. Prema E.K.-u, nije rekao podnositelju zahtjeva razlog zbog kojeg ga zove, ali je podnositelj zahtjeva u to vrijeme bio u Sarajevu pa se nisu mogli susresti. E.K. je također objasnio kako se nakon tog početnog kontakta sastao s podnositeljem zahtjeva u restoranu u Dugoj Resi početkom kolovoza 2008. godine. Tom prigodom počeli su razgovarati o poslu. Podnositelj zahtjeva ga je pitao što ga zanima i E.K. je odgovorio da je čuo da podnositelj zahtjeva nudi neke dobre „papire”. Podnositelj zahtjeva je odgovorio da je to točno i pitao je E.K.-a što ga stvarno zanima i E.K. je ponovio da je čuo da podnositelj zahtjeva nudi dobre „papire”. Ipak,

E.K. se nije mogao više sjetiti drugih pojedinosti o ovom razgovoru s podnositeljem zahtjeva. E.K. je objasnio da mu je podnositelj zahtjeva tijekom ovog sastanka prodao novčanicu od 100 eura za 300 kuna (kn, oko 40 EUR) što je E.K. prihvatio. Prema E.K.-u, podnositelj zahtjeva je također rekao da bi oni mogli, ako E.K. želi, dogovoriti dodatnu kupnju veće količine takvih novčanica.

29. E.K. je izjavio da su se ponovno sastali na parkiralištu u blizini Zagreba osam do deset dana nakon prvog susreta s podnositeljem zahtjeva. Tom prigodom, podnositelj zahtjeva je ponudio E.K.-u da kupi dodatnih 15.000 krivotvorenih eura. E.K. je prihvatio ponudu i platio 6.000 EUR za krivotvorene eure. E.K. je posvjedočio da se još jedan susret s podnositeljem zahtjeva odigrao u Odri nakon telefonskog poziva podnositelja zahtjeva. Tom prilikom, podnositelj zahtjeva je pitao E.K.-a poznaje li ikoga tko bi bio zainteresiran za kupnju većih količina krivotvorenog novca i E.K. je odgovorio da ima prijatelja – u stvarnosti drugog prikrivenog istražitelja, A.B.-a – koji bi bio zainteresiran. Prema E.K.-u, sljedeći susret s podnositeljem zahtjeva odigrao se negdje sredinom listopada 2008. godine u restoranu u Lupoglavu. E.K. je objasnio da je tom prigodom bio u pratnji drugog prikrivenog istražitelja – A.B.-a. Tom prigodom, E.K. je kupio 6.500 krivotvorenih eura (kasnije se ispostavilo da je iznos zapravo bio 6.400 eura) od podnositelja zahtjeva za 2.500 EUR. Nakon te razmjene bili su u telefonskom kontaktu, ali se nisu susretali.

30. Istražni sudac također je ispitao prikrivenog istražitelja A.B.-a u prisutnosti podnositeljevog branitelja.

31. Tijekom ispitivanja, A.B. je opisao okolnosti u kojima se prvi puta sastao s podnositeljem zahtjeva u restoranu u Lupoglavu u listopadu 2008. godine (vidi odlomak 29. u prethodnom tekstu). Prema A.B.-u, podnositelj zahtjeva ga je pitao želi li kupiti krivotvoreni novac ili ne. A.B. je tada izrazio interes da to učini i podnositelj zahtjeva je izjavio da može priskrbiti 50.000 krivotvorenih eura koje bi bio pripravan donijeti u Split. Potom su se složili ostati u kontaktu i razmijenili su telefonske brojeve. A.B. je također izjavio da ga je podnositelj zahtjeva zvao početkom studenog 2008. i pitao želi li kupiti krivotvorene eure. Kasnije su nekoliko puta razgovarali telefonom dok podnositelj zahtjeva nije konačno nazvao A.B.-a i ponudio mu 60.000 krivotvorenih eura po cijeni od 21.000 EUR. A.B. je to prihvatio i sastali su se u trgovačkom centru u Solinu. Tada se odigrala nezakonita razmjena i podnositelj zahtjeva je nakon toga uhićen.

32. Nakon dovršenja istrage, istražni sudac je proslijedio spis predmeta Općinskom državnom odvjetništvu u Pazinu radi daljnjeg razmatranja i odluke.

D. Postupak po optužnici

33. Dana 17. veljače 2009. godine, Općinsko državno odvjetništvo u Pazinu podiglo je optužnicu protiv podnositelja zahtjeva pred Općinskim sudom u Pazinu zbog krivotvorenja novca u vezi s četiri događaja kada je prodao krivotvorene eure prikrivenim policijskim istražiteljima (vidi odlomke 14.-15. i 20. u prethodnom tekstu).

34. Izvanraspravno vijeće Općinskog suda u Pazinu potvrdilo je optužnicu 10. ožujka 2009. godine i uputilo predmet na suđenje.

35. Na raspravi 27. ožujka 2009. godine podnositelj zahtjeva, zastupan po odvjetniku, je izjavio da se ne osjeća krivim za prva tri slučaja navodnog stavljanja krivotvorenih novčanica u optjecaj (vidi odlomke 14.-15. u prethodnom tekstu), dok se smatrao „odgovornim” za transakciju od 22. studenog 2008. godine jer je „popustio poticaju” od strane policije.

36. Na istoj raspravi Općinski sud u Pazinu je ispitao prikrivene policijske istražitelje E.K.-a i A.B.-a. Prikriveni istražitelj E.K. je izjavio da više ne može reći tko je točno potaknuo sastanak radi kupnje krivotvorenog novca i nije mogao odgovoriti na pitanje je li podnositelj zahtjeva trebao biti uhićen čim mu je prodao prvu krivotvorenu novčanicu od 100 eura. E.K. također nije mogao reći bi li bio ovlašten uhititi podnositelja zahtjeva. Prikriveni istražitelj A.B. je ponovio izjavu koju je dao istražnom sucu.

37. Nakon ispitivanja svjedoka, sudsko vijeće je pregledalo snimke tajnog nadzora i tražilo policiju da ih obavijesti jesu li euri kojima su plaćene krivotvorene novčanice na prva tri sastanka (vidi odlomke 14. i 15. u prethodnom tekstu) pronađeni i zaplijenjeni.

38. Dana 6. travnja 2009. godine, policija je odgovorila da nisu pronašli novac isplaćen radi kupnje krivotvorina niti su ga zaplijenili od podnositelja zahtjeva u prve tri prigode.

39. Dodatna rasprava održana je 16. travnja 2009. godine i na njoj je vijeće naložilo psihijatrijsko vještačenje radi utvrđivanja podnositeljeve ubrojivosti u trenutku počinjenja kaznenog djela.

40. Tijekom psihijatrijskog pregleda, podnositelj zahtjeva je objasnio kako je imao teških financijskih problema i da je hitno trebao novac. Također je izjavio kako nikada ranije nije prekršio zakon i kako nikada nije počinio neko kazneno djelo. U ljeto 2008. godine, prikriveni policijski istražitelj počeo ga je kontaktirati pitajući ga može li pribaviti krivotvorene eure. Podnositelj zahtjeva je vjerovao kako je jedna od osoba u Hrvatskoj koja mu je dugovala novac sigurno dala broj njegovog telefona policiji. Kako je istražitelj bio vrlo ustrajan u svojim pozivima (nazvao ga je najmanje pedeset puta), podnositelj zahtjeva je pristao na njegov zahtjev. Podnositelj zahtjeva nije vjerovao da čini išta loše jednostavno dostavljajući krivotvoreni novac. Objasnio je da to nikada ne bi pristao učiniti da prikriveni istražitelj nije izvršio pritisak na njega.

41. U svom nalazu i mišljenju od 21. travnja 2009. godine, vještak je utvrdio da je podnositelj zahtjeva bio potpuno ubrojiv u trenutku počinjenja kaznenih djela.

42. Dana 13. svibnja 2009. godine, održana je rasprava pred Općinskim sudom u Pazinu na kojoj je vještak odgovorio na pitanja u odnosu na nalaz i mišljenje.

43. Na istoj raspravi, ispitan je podnositelj zahtjeva, no on se odlučio braniti šutnjom i odbio je dati bilo kakav iskaz. Nakon ispitivanja podnositelja zahtjeva, sudsko vijeće je zaključilo raspravu i saslušalo završne govore stranaka. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da ga je policija potaknula na počinjenje predmetnih kaznenih djela. Tvrdio je da su prikriiveni istražitelji prvi stupili u kontakt s njim i da su njihovi iskazi o okolnostima njihovih raznih kontakata bili i nepotpuni i proturječni. Istaknuo je kako ne postoje zvučni zapisi njegovih susreta s prikriivenim istražiteljima i kako nije jasno zašto ga nisu uhitili prije 22. studenog 2008. godine ako je počinio kazneno djelo u prve tri prigode kako je navedeno u optužnici.

44. Dana 13. svibnja 2009. godine, Općinski sud u Pazinu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od pet godina i šest mjeseci. Također je zaplijenio 300 kn (oko 40 EUR) i 8.500 EUR od podnositelja zahtjeva i naložio njegovo protjerivanje iz Hrvatske. Općinski sud u Pazinu utvrdio je da četiri prigode u kojima je podnositelj zahtjeva prodao krivotvoreni novac prikriivenim istražiteljima treba klasificirati kao produljeno kazneno djelo krivotvorenja novca iz članka 274. stavka 1. Kaznenog zakona. Prilikom odmjeravanja kazne podnositelju zahtjeva, Općinski sud u Pazinu je objasnio da podnositeljeva upornost u stavljanju krivotvorenog novca u optjecaj u četiri navrata kao i količina krivotvorenih novčanica stavljenih u optjecaj (ukupno 81.400 krivotvorenih eura) čine posebno otegotne okolnosti. U odnosu na podnositeljevu tvrdnju o poticanju na počinjenje kaznenog djela, Općinski sud u Pazinu tek je primijetio kako nema razloga sumnjati u tvrdnje koje su iznijeli prikriiveni istražitelji.

45. Podnositelj zahtjeva je osporio prvostupanjsku presudu pred Županijskim sudom u Puli tvrdeći posebice da okolnosti poticanja na počinjenje kaznenog djela nisu pravilno ispitane.

46. Dana 20. listopada 2009. godine, Županijski sud u Puli je ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje. Utvrdio je da je prvostupanjska presuda temeljena isključivo na izjavama prikriivenih istražitelja o njihovim razgovorima s podnositeljem zahtjeva protivno članku 180. Zakona o kaznenom postupku.

47. U nastavku postupka, Općinski sud u Pazinu izdvojio je izjave prikriivenih istražitelja o njihovim razgovorima s podnositeljem zahtjeva iz spisa predmeta kao nezakonite dokaze.

48. Na raspravi održanoj 18. siječnja 2010. godine, Općinski sud u Pazinu ispitaio je prikrivene istražitelje E.K.-a i A.B.-a.

49. U svom iskazu, E.K. je objasnio da ne može ocijeniti je li kontaktirao podnositelja zahtjeva češće nego što je podnositelj zahtjeva kontaktirao njega. Također nije se mogao sjetiti pojedinosti svog razgovora s podnositeljem zahtjeva kada su prvi puta razgovarali telefonom. E.K. je također objasnio da se operacija simulirane kupnje ponekad izvršava samo jednom, a ponekad u nekoliko navrata. U ovom predmetu, dobio je uputu svojih nadređenih da izvrši nekoliko takvih simuliranih kupnji. Štoviše, nije bilo na njemu već na njegovim nadređenima da odrede krajnji cilj operacije simulirane kupnje. U svakom slučaju, cilj takve policijske operacije bilo je iskorjenjivanje krivotvorenja novca. E.K. se nije mogao sjetiti tko je potaknuo sastanak u Lupoglavu sredinom listopada 2008. godine kada je upoznao podnositelja zahtjeva s drugim prikriivenim istražiteljem A.B.-om. Također nije mogao reći tko je potaknuo druge sastanke. U odnosu na njegov prvi sastanak s podnositeljem zahtjeva, nije mogao reći je li podnositelj zahtjeva bio u posjedu samo jedne krivotvorene novčanice od 100 eura ili više od jedne. E.K. je odgovorio da je to bio „problem [podnositelja zahtjeva]”.

50. A.B. je objasnio u svojoj izjavi da je njegov sastanak u Solinu održan na inicijativu podnositelja zahtjeva i da je upravo podnositelj zahtjeva češće kontaktirao njega nego suprotno. A.B. je osim toga izjavio da je njegov nadređeni bio ovlašten odlučiti hoće li se simulirana kupnja organizirati samo jednom ili u nekoliko navrata.

51. Nakon ispitivanja prikriivenih istražitelja, obrana je zatražila da C.M. – koji je isprva identificiran kao osoba kojoj je podnositelj zahtjeva navodno prvo pribavio krivotvorene eure (vidi odlomke 7.-9. u prethodnom tekstu) – bude ispitan na suđenju. Vijeće Općinskog suda u Pazinu odbilo je zahtjev obrane kao nebitan i odgodilo raspravu kako bi se proučile snimke tajnog nadzora podnositelja zahtjeva.

52. Dana 30. ožujka i 27. travnja 2010. godine, Općinski sud u Pazinu preslušao je snimke komunikacija i sastanaka podnositelja zahtjeva s prikriivenim istražiteljima. Utvrdio je da su prikriiveni istražitelji osam puta neuspješno pokušali kontaktirati podnositelja zahtjeva.

53. Na raspravi održanoj 27. travnja 2010. godine Općinski sud u Pazinu saslušao je završne govore stranaka. Podnositelj zahtjeva posebno je tvrdio da je policija zloupotrijebila svoje ovlasti ne uhitivši ga nakon prvog nezakonitog prijenosa krivotvorenih eura i umjesto toga potakla ga je da počini dodatna kaznena djela dogovarajući kupnje većih količina krivotvorenih eura. Također je utvrdio da nikada nije postojala osnova sumnje da je počinio kazneno djelo koja bi opravdala nalog istražnog suca za određivanje posebnih izvada kaznenih djela.

54. Istog dana Općinski sud u Pazinu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret i osudio ga na kaznu

zatvora u trajanju od pet godina i šest mjeseci. Također je zaplijenio 300 kn (oko 40 EUR) i 8.500 EUR od podnositelja zahtjeva i naložio njegovo protjerivanje iz Hrvatske. Prilikom izricanja presude podnositelju zahtjeva, Općinski sud u Pazinu ponovio je svoja prethodna utvrđenja (vidi odlomak 44. u prethodnom tekstu).

55. U odnosu na tvrdnju podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela, Općinski sud u Pazinu je primijetio:

„U konkretnom slučaju i preslušavanjem zapisa – telefonskih razgovora potvrđene su činjenice u smislu komunikacije prikrivenih istražitelja sa okrivljenikom, i to učestalost telefonskih razgovora a cijeneći preslušane zapise u smislu govora prikrivenih istražitelja prilikom komunikacije utvrđeno je da se radilo upravo o komunikaciji kojoj je bio za cilj susret sa okrivljenikom radi simuliranog otkupa krivotvorenih novčanica.

Po motrištu ovog suda ne može se smatrati da bi prikriveni istražitelji nedozvoljeno postupali u smislu da bi svojim postupanjem omogućili okrivljeniku širenje njegove kriminalne aktivnosti da bi na bilo koji način navodili okrivljenika na činjenje kaznenog djela.

Ispitivanjem prikrivenih istražitelja te isto tako iz niti jednog drugog podatka u spisu ne proizlazi da bi prikriveni istražitelji na primjer poticali okrivljenika na počinjenje kaznenih djela u smislu da bi mu obećali neku nagradu, da bi mu donosili poklone i slično.

Činjenica jeste ... [kako je utvrđeno tijekom postupka] da je na primjer prikriveni istražitelj u razdoblju od 12. listopada 2008.g. do 16. listopada 2008.g. osam puta pokušao kontaktirati mobilni telefon kojim se koristio okrivljenik, no po motrištu ovog suda takvo njegovo postupanje nije nikako nedozvoljeno a niti time potiče okrivljenika na kriminalne radnje već pokušava jedino ostvariti kontakt sa okrivljenikom i to u vremenu koje je „pokriveno“ mjerama prema okrivljeniku, a posebice kad se cijeni činjenica da je u tom vremenskom razdoblju i inače već komunikacija između okrivljenika i prikrivenog istražitelja.”

56. Podnositelj zahtjeva osporio je prvostupanjsku presudu podnošenjem žalbe Županijskom sudu u Puli. Tvrdio je posebice da nalozi kojima su određeni posebni izvodi kaznenih djela nisu bili odgovarajuće obrazloženi, kako to zahtijevaju odredbe Zakona o kaznenom postupku. Također je ustvrdio da nije bilo razloga nastaviti sa simuliranim otkupom i aktivnostima prikrivenih istražitelja nakon prvog nezakonitog prijenosa krivotvorenih eura u kolovozu 2008. godine. Svi kasniji događaji predstavljali su poticanje na počinjenje kaznenog djela s ciljem proširenja opsega njegovih kriminalnih aktivnosti koje su na posljetku dovele do teže kazne. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da bi takve mjere mogle biti opravdane nužnošću uhićenja dodatnih pojedinaca uključenih u to kazneno djelo, no u ovom predmetu nisu poduzete aktivnosti u tom pogledu.

57. Dana 24. rujna 2010. godine, Županijski sud u Puli odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu. Utvrdio je da su nalozi istražnog suca za primjenom posebnih izvoda kaznenih djela bili propisno obrazloženi, kako to zahtijevaju odredbe Zakona o kaznenom

postupku. U odnosu na tvrdnju o poticanju na počinjenje kaznenog djela, Županijski sud u Puli je primijetio:

„... [Istražni sudac] je nalogom ... odredio da mjere traju od 21. srpnja do 21. studenog 2008. godine, dakle četiri mjeseca. Iz naloga ... od 18. studenog 2008. slijedi da se mjere produljuju za period od 21. studenog do 21. prosinca 2008. godine. Iz sadržaja tog naloga slijedi da je istražni sudac na prijedlog državnog odvjetnika iz važnih razloga produljio mjere za još mjesec dana. Naime, kada se sagledaju okolnosti konkretnog slučaja i to da je postojala osnova sumnje da optuženik raspacava krivotvorene eure, a što je ukazivalo na postojanje teškog kaznenog djela – krivotvorenja novca pa sagledavajući samu narav tog kaznenog djela te činjenicu da su određeni posebni izvidi donosili rezultate postupanja to su postojali važni razlozi za produljenjem mjera iz čl. 180. ZKP-a pa nema govora o tome da bi prikriveni istražitelji svojim postupanjem povećali kriminalnu količinu aktivnosti optuženika.

Valja navesti da se ne može govoriti o tome da bi izvršenje mjera iz čl. 180. st. 1, toč. 4 i 5 ZKP-a predstavljalo poticanje na počinjenje kaznenog djela. Naime, prikriveni istražitelj E.K. stupio je u telefonski kontakt s optuženikom tek nakon što su posebni izvidi određeni pa u njegovom ponašanju nema protupravnosti. Osim toga, to što je prikriveni istražitelj prvi nazvao optuženika, ali mu pri tom nije ni rekao razlog pozivanja što prvostupanijski sud utvrđuje iskazom prikrivenog istražitelja E.K., a do njihovog prvog susreta prošlo je gotovo mjesec dana (događaj od 6. kolovoza 2008. godine) kada je prikriveni istražitelj u Dugoj Resi otkupio jednu krivotvorenu novčanicu od 100 Eura za iznos od 300,00 kuna, navedeno ne može predstavljati poticanje na počinjenje kaznenog djela već taktičku radnju radi zadobivanja povjerenja optuženika i nastavka stavljanja u opticaj krivotvorenog novca, a da je prikriveni istražitelj u tome uspio jasno proizlazi iz činjenice da mu je optuženik nastavio prodavati sve veću količinu krivotvorenih eura za određene svote pravog novca sve dok nije uhićen. ”

58. Dana 6. studenog 2010. godine podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude Vrhovnom sudu Republike Hrvatske osporavajući utvrđenja Županijskog suda u Puli. Tvrdio je da Županijski sud u Puli nije odgovarajuće obrazložio svoje zaključke koji se odnose na poticanje. Točnije, nije temeljito ispitao okolnosti prvog kontakta podnositelja zahtjeva s prikrivenim istražiteljem kada je prvi put došlo do poticanja. Nadalje, Županijski sud u Puli nije uzeo u obzir činjenicu da je većina kontakata s podnositeljem zahtjeva bila inicirana od strane prikrivenih istražitelja i nije analizirao predmet njihovih razgovora premda su oni pravilno zabilježeni jer je podnositeljev telefon bio nadziran. S tim u vezi, podnositelj zahtjeva je istaknuo mjerodavne dijelove prijepisa snimki nastalih nadzorom i snimanjem, posebno dijela gdje je prikriveni istražitelj rekao: „Hajde, definitivno moraš doći. Zar ne znaš da smo ozbiljni ljudi ...”, ili gdje je podnositelj zahtjeva rekao „Neću [to] donijeti i to je to”, nakon čega ga je prikriveni istražitelj počeo poticati na počinjenje kaznenog djela. Podnositelj zahtjeva također je ustvrdio kako nalozi istražnog suca za primjenu posebnih izvida kaznenih djela nisu bili propisno obrazloženi, sukladno zahtjevima Zakona o kaznenom postupku.

59. Dana 5. travnja 2011. godine, Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljev zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne

presude podržavši obrazloženje nižestupajnskih sudova u odnosu na podnositeljevu tvrdnju o poticanju. Utvrdio je kako ne postoji ništa u postupanju prikrivenih istražitelja što upućuje na poticanje. Također je smatrao da je postojala dovoljna osnova za primjenu tajnog nadzora i da su nalozi istražnog suca izdani u skladu s mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku.

60. Podnositelj zahtjeva je 24. lipnja 2011. godine podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ponovivši tvrdnje koje je iznio nižestupajnskim sudovima. Posebno je istaknuo da je primjena posebnih izvida kaznenih djela određena suprotno mjerodavnom domaćem pravu jer nalozi istražnog suca nisu bili propisno obrazloženi. Prema njegovom mišljenju, time je povrijeđeno njegovo pravo na poštivanje njegovog privatnog života i tajnost dopisivanja koje je zajamčeno člancima 35. i 36. Ustava Republike Hrvatske. Podnositelj zahtjeva je također iznio tvrdnju da je bio potican na počinjenje kaznenog djela od strane prikrivenih istražitelja i da nižestupajnski sudovi nisu propisno ispitali njegovu tvrdnju o poticanju.

61. Ustavni sud Republike Hrvatske je 8. prosinca 2011. godine odbacio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu zbog toga što se presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske nije odnosila niti na odlučivanje o njegovim pravima i obvezama ni na optužbu protiv njega.

62. Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske dostavljeno je podnositeljevom branitelju 5. siječnja 2012. godine.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav Republike Hrvatske

63. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske, („Narodne novine” br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 i 5/2014) glase kako slijedi:

Članak 29.

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.”

Članak 35.

„Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.”

Članak 36.

„Sloboda i tajnost dopisivanja i svih drugih oblika općenja zajamčena je i nepovrediva.

Samo se zakonom mogu propisati ograničenja nužna za zaštitu sigurnosti države ili provedbu kaznenog postupka.”

64. Nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske regulirana je člankom 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 99/1999, s daljnjim upućivanjima) koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo). ...

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.”

65. Na svom sastanku u rujnu 2012. godine Ustavni sud Republike Hrvatske je odlučio, naglašavajući potrebu poštivanja prakse Suda u predmetima *Maresti protiv Hrvatske* (br. 55759/07, odl. 23.-28., 25. lipnja 2009.), *Dolenec protiv Hrvatske* (br. 25282/06, odl. 191.-201., 26. studenog 2009.) i *Šebalj protiv Hrvatske* (br. 4429/09, odl. 242.-245., 28. lipnja 2011.), da treba prihvatiti nadležnost i pružiti zaštitu temeljem članka 62. Zakona o Ustavnom sudu u pogledu ustavnih tužbi podnesenih nakon što je Vrhovni sud Republike Hrvatske u cijelosti ili djelomično odbio zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude (vidi, na primjer, U-III-3773/2008, 5. veljače 2013., odl. 8).

2. Kazneni zakon

66. Mjerodavna odredba Kaznenog zakona, (Narodne novine br. 110/1997, 129/2000, 51/2001, 105/2004, 71/2006, 110/2007 i 152/2008) glasi:

Krivotvorenje novca

Članak 274.

„(1) Tko izradi lažni novac s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi, ili tko preinači pravi novac s ciljem da ga stavi u optjecaj ili tko takav lažni novac stavi u optjecaj stavi u optjecaj kao pravi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko pribavlja lažni novac s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi.

(3) Tko lažni novac koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u optjecaj, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Lažni će se novac oduzeti.”

3. Zakon o kaznenom postupku

67. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine” br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002 i 62/2003) koji se primjenjivao u mjerodavno vrijeme, u vezi s primjenom posebnih izvida kaznenih djela u kaznenim postupcima općenito, a posebice s obzirom na tajni nadzor, navedene su u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* (br. 68955/11, odlomci 55.-56., 15. siječnja 2015.).

68. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku koje se odnose na poticanje na počinjenje kaznenog djela sažete su u predmetu *Matanović protiv Hrvatske* (br. 2742/12, odl. 84.-86., 4. travnja 2017.).

69. Prema odredbi članka 181. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku dopuštena je primjena posebnih izvida kaznenih djela u odnosu na kazneno djelo krivotvorenja novca iz članka 274. Kaznenog zakona.

70. Dana 18. prosinca 2008. godine donesen je novi Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine” br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013 i 152/2014) koji u svojem mjerodavnom dijelu propisuje kako slijedi:

Članak 502.

„...“

(2) Odredbe o obnovi kaznenog postupka će se primijeniti i u slučaju kada je podnesen zahtjev za izmjenu pravomoćne sudske odluke na temelju konačne presude Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda prava i sloboda iz Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

(3) Zahtjev za obnovom postupka na temelju konačne presude Europskog suda za ljudska prava može se podnijeti u roku od trideset dana od datuma konačnosti presude Europskog suda za ljudska prava.”

Članak 574.

„...“

(2) Ako je do stupanja na snagu ovog Zakona donesena kakva odluka protiv koje je po odredbama zakona po kojem je postupak vođen dopušten pravni lijek ili još teče rok za podnošenje pravnog lijeka, ili je pravni lijek podnesen, ali o njemu još nije odlučeno, u tom postupku primijenit će se odredbe zakona po kojem je donesena odluka, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

(3) Odredbe članka 497. – 508. ovog Zakona na odgovarajući način će se primjenjivati i u postupcima povodom zahtjeva za obnovu kaznenog postupka podnesenima po odredbama Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine«, br. 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02. i 115/06.).

B. Mjerodavna praksa

1. Mjerodavna praksa u vezi s primjenom posebnih izvida kaznenih djela u kaznenom postupku

71. Mjerodavna praksa u vezi s primjenom posebnih izvida kaznenih djela u kaznenim postupcima općenito i s obzirom na tajni nadzor, navedena je u predmetu *Dragojević* (naprijed citirano, odl. 57.-60.).

2. Mjerodavna praksa koja se odnosi na prigovor o poticanju na počinjenje kaznenih djela

72. Mjerodavna praksa u pogledu prigovora o poticanju na počinjenje kaznenog djela općenito navedena je u predmetu *Matanović protiv Hrvatske* (naprijed citirano, odl. 94.-96.).

73. Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske o poticanju na počinjenje kaznenih djela dodatno je objašnjena u predmetu koji se odnosi na ponavljanu primjenu simuliranog otkupa (Kž 37/02-7, 23. studenog 2005.). Mjerodavni dio presude glasi:

„Stoga je sud prvog stupnja pravilno zaključio da je prikriveni istražitelj zbog specifičnosti svog zadatka, morao zadobiti povjerenje opt. G. S., a za to mu je bilo potrebno određeno vrijeme, o čemu egzaktno govori podatak da su se u vremenu od započinjanja važenja posebnih izvidnih mjera, do njihovog završetka, intenzivirala frekvencija prema mobilnim telefonima prikrivenog istražitelja i opt. G. S., kao i njihovi osobni kontakti.

Ovo stoga, što simulirana kupnja, ... prethodno iziskuje da se prikriveni istražitelj deklarira kao kupac određene vrste, kao i određene količine opojne droge, a uz to posebno je još potreban i dogovor o cijeni, koje radnje još nipošto ne znače da je on time nagovarao ... na učin kaznenog djela

O poticanju, u smislu čl. 180. st. 5. ZKP-a, bi se moglo raditi samo onda, kada bi prikriveni istražitelj u trenutku dok još opt. G. S. nije stvorio odluku da će prethodno nabaviti i potom prodati opojnu drogu, zajedno s ostalim supočiniteljima djela, a uloga prikrivenog istražitelja bi bila da ga uporno nagovara da donese odluku o počinjenju djela (odnosno da ga učvrsti u takvoj njegovoj početnoj odluci), što ovdje nije slučaj ...”

III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI I POREDBENI DOKUMENTI

74. Mjerodavni međunarodni dokumenti o posebnim izvidima kaznenih djela navedeni su u predmetu *Ramanauskas protiv Litve* [VV], br. 74420/01, odl. 35.-37., ESLJP 2008. Vidi također naprijed citirane predmete *Dragojević*, odl. 62.-66. i *Matanović*, odl. 98.

75. Komparativno pravna studija o korištenju prikrivenih istražitelja u tajnim operacijama u državama članicama Vijeća Europe navedena je u predmetu *Veselov i drugi protiv Rusije*, br. 23200/10, 24009/07 i 556/10, odl. 50.-63., 2. listopada 2012.). Vidi također naprijed citirani predmet *Matanović*, odl. 99.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANAKA 6. I 8. KONVENCIJE

76. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da poticanju na počinjenje kaznenog djela od strane „agenata provokatora“, da je bio izložen nezakonitom tajnom nadzoru te da su dokazi prikupljeni na taj način bili korišteni u kaznenom postupku koji se vodio protiv njega. Pozvao se na članak 6. stavak 1. i članak 8. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glase kako slijedi:

Članak 6.

„U slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv osobe svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...”

Članak 8.

„1. Svatko ima pravo na poštovanje privatnog ... života, ... i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

A. Dopuštenost

1. Tvrđnje stranaka

77. Vlada tvrdi da je konačna domaća odluka u ovom predmetu bila presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 5. travnja 2011. godine (vidi odl. 59. u prethodnom tekstu) i da nije bilo razloga da podnositelj zahtjeva podnese ustavnu tužbu protiv te presude Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Sukladno tome, Vlada smatra da je presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 5. travnja 2011. godine, a ne odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske od 8. prosinca 2011. godine (vidi odl. 61.-62. u prethodnom tekstu), ona koja je mjerodavna za računanje šestomjesečnog roka. Štoviše, Vlada smatra da je podnositelj zahtjeva trebao istovremeno podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske i zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude Vrhovnom sudu Republike Hrvatske kako bi na pravilan način iscrpio domaća pravna sredstva.

78. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je pravilno iscrpio domaća pravna sredstva. Istaknuo je da je praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske kojom se proglašavaju nedopuštenima ustavne tužbe protiv odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske donesenih povodom zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude kasnije napuštena jer je bila suprotna načelima navedenima u praksi Suda.

2. Ocjena Suda

79. Sud primjećuje da je već ispitao, u nekoliko ranijih predmeta protiv Hrvatske, isto pitanje koje Vlada ističe u ovom predmetu (vidi sudsku naprijed citiranu u odl. 65.). Odbacio je taj Vladin argument naglašavajući da, u svjetlu mjerodavnog ustavnog uređenja iz članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, činjenica da je podnositelj podnio ustavnu tužbu protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske kojom se odbija njegov zahtjev za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude i čeka rješavanje predmeta od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske ne može biti korištena protiv njega u izračunavanju šestomjesečnog roka (vidi, na primjer, *Gregaćević protiv Hrvatske*, br. 58331/09, odl. 41.-42., 10. srpnja 2012.). Sud također primjećuje da je Ustavni sud Republike Hrvatske odlučio pridržavati se ove sudske prakse u svom tumačenju članka 62. Zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (vidi odl. 65. u prethodnom tekstu).

80. U tim okolnostima, Sud ne vidi nikakav razlog da u ovome predmetu odstupa od te prakse. Primjećuje da je odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske dostavljena branitelju podnositelja zahtjeva 5. siječnja 2012. godine (vidi odl. 62. u prethodnom tekstu) i da je podnositelj zahtjeva podnio svoj zahtjev Sudu 5. srpnja 2012. godine, to jest unutar šestomjesečnog roka. Vladin prigovor stoga treba odbiti.

81. Sud je utvrdio kako zahtjev nije nedopušten u smislu članka 35. stavka 3. točke a. Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Navodna povreda članka 8. Konvencije putem tajnog nadzora podnositelja zahtjeva

(a) Tvrdnje stranaka

82. Pozivajući se na sudsku praksu Suda u predmetu *Dragojević* (naprijed citirano), podnositelj zahtjeva tvrdi da je korištenje posebnih izvida kaznenih djela u njegovom predmetu (nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora, tajno praćenje, uporaba prikrivenih istražitelja i simuliranog otkupa) bilo nezakonito jer se temeljilo na nalogima koje je istražni sudac izdao suprotno odredbama mjerodavnog domaćeg prava. Posebice, nalozi istražnog suca nisu sadržavali pravu ocjenu vjerojatnosti da je kazneno djelo počinjeno ili je li moguće provesti izvide kaznenog djela drugim, manje nametljivim sredstvima sukladno zahtjevima mjerodavnog domaćeg prava.

83. Vlada je prihvatila da je došlo do miješanja u prava podnositelja zahtjeva na temelju članka 8. Konvencije. Ipak, smatrala je da je takvo

miješanje bilo zakonito i opravdano. Posebice, nalozi kojima su određeni posebni izvodi temeljili su se na članku 180. Zakona o kaznenom postupku i izdao ih je i nadzirao istražni sudac na temelju obrazloženih i potkrijepljenih zahtjeva podnesenih od strane nadležnog državnog odvjetništva koje je istražni sudac prihvatio kao takve. Štoviše, takvo miješanje imalo je legitiman cilj istraživanja i progona kaznenog djela krivotvorenja novca i bilo je razmjerno okolnostima i težini predmetnog kaznenog djela i kriminalnoj aktivnosti podnositelja zahtjeva.

(b) Ocjena Suda

84. Sud upućuje na opća načela koja se odnose na uporabu mjera posebnih izvoda kaznenih djela navedena u presudi *Dragojević* (naprijed citirano, odl. 78.-84., 86.-89.; vidi također predmet *Matanović* (naprijed citirano, odl. 112.)). Nadalje primjećuje, kako je utvrdio u presudi *Dragojević*, da je nadzorom i snimanjem telefonskih razgovora podnositelja zahtjeva i njegovim praćenjem došlo do miješanja u pravo na poštovanje privatnog života i dopisivanja zajamčenog člankom 8. Konvencije (ibid., odl. 85.).

85. Sud u ovom predmetu primjećuje da su, kao u predmetu *Dragojević*, nalozi istražnog suca o uporabi mjera posebnih izvoda kaznenih djela upućivali na zahtjev za uporabu mjera posebnih izvoda nadležnog Državnog odvjetništva, te da su navodili zakonski izraz da se „izvodi [nisu mogli] provesti na drugi način ili bi [provođenje bilo skopčano] s nerazmjernim teškoćama”. Međutim, nisu sadržavali mjerodavno obrazloženje o određenim okolnostima predmeta, a posebno razloge o tome zašto se izvodi nisu mogli provesti na neke drukčije, manje nametljive načine (vidi odl. 11., 13. i 18. u prethodnom tekstu).

86. Sud je utvrdio u predmetu *Dragojević* (naprijed citirano, odl. 90.-101.) da nedostatak obrazloženja u nalogu istražnog suca, zajedno sa zaobilaženjem tog nedostatka obrazloženja retrospektivnim opravdavanjem tajnog nadzora od strane domaćih sudova, nije bio u skladu s mjerodavnim domaćim pravom i da zbog toga u praksi nisu osigurane odgovarajuće zaštitne mjere protiv raznih mogućih zloporaba. Sud je posebice naglasio da mjerodavno domaće pravo, na način na koji su ga tumačili i primijenili nadležni sudovi, nije bilo razumno jasno u pogledu opsega i načina ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te posebice u praksi nije osiguralo odgovarajuća jamstva od raznih mogućih zloupotreba. U skladu s time, postupak za određivanje i nadziranje provođenja mjera nadzora i snimanja telefonskih razgovora podnositelja zahtjeva nije bio u potpunosti u skladu sa zahtjevima zakonitosti, niti je na odgovarajući način ograničio miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja na ono što je bilo „nužno u demokratskom društvu” (vidi također *Bašić protiv Hrvatske*, br. 22251/13, odl. 33.-34., 25. listopada 2016., i *Matanović*, naprijed citirano, odl. 114.).

87. Sud zaključuje da su ista razmatranja kao ona iz naprijed citiranih predmeta primjenjiva u ovome predmetu. Sud ne vidi nikakav razlog da u ovome predmetu odstupa od te prakse.

88. To je dovoljno da Sud zaključi da je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

2. Navodna povreda članka 6. stavka 1. Konvencije

(a) Navodna povreda članka 6. stavka 1. u vezi s prigovorom podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela

(i) Tvrdnje stranaka

89. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je istražni sudac propustio temeljito ispitati sve okolnosti predmeta prilikom odobravanja uporabe prikrivenih istražitelja i simuliranog otkupa te da je propustio navesti razloge koji su opravdavali primjenu takvih posebnih izvida kaznenih djela. Štoviše, njegov dokazni prijedlog za ispitivanjem C.M.-a na suđenju odbijen je premda je ono moglo rasvijetliti okolnosti u kojima su prikriveni istražitelji njega kontaktirali. Podnositelj zahtjeva je također tvrdio da su ga prikriveni istražitelji potaknuli na počinjenje predmetnih kaznenih djela. Posebice, nema nikakvog objašnjenja zašto nije bio uhićen nakon prve nezakonite transakcije. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, premda je moglo biti opravdano nastaviti sa simuliranim kupnjama nakon prve nezakonite transakcije ako bi to bilo nužno radi uhićenja dodatnih pojedinaca uključenih u kaznena djela (operativna tehnika „buy and walk“) u njegovom predmetu policija nije poduzela nikakve aktivnosti u tom smislu. Stoga je smatrao da je jedina svrha provođenja nekoliko simuliranih kupnji bila da ga se potakne na počinjenje dodatnih težih kaznenih djela krivotvorenja novca. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, istražni sudac nije učinkovito nadzirao rad prikrivenih istražitelja i spriječio zlorabu ovlaštenja policije. Podnositelj zahtjeva također je tvrdio kako nije mogao učinkovito osporavati dokaze pribavljene primjenom posebnih izvida kaznenih djela tijekom suđenja s obzirom da su prikriveni istražitelji ispitani dok su bili pod posebnim mjerama zaštite i zahtjev podnositelja zahtjeva za izvođenjem dodatnih dokaza je odbijen.

90. Vlada je tvrdila da su prikriveni istražitelji samo sudjelovali u kriminalnim radnjama podnositelja zahtjeva i da ih ni na koji način nisu potakli niti su potakli podnositelja zahtjeva da izvrši dodatna kaznena djela. Prema Vladinom mišljenju, bilo je jasno da je podnositelj zahtjeva već odlučio počinuti kazneno djelo krivotvorenja novca prije nego što su ga prikriveni istražitelji kontaktirali. To je bilo očigledno iz informacija koje je policija pribavila u odnosu na stavljanje krivotvorenog novca u optjecaj od strane C.M.-a i njegove povezanosti s podnositeljem zahtjeva. Štoviše, uporaba prikrivenih istražitelja bila je opravdana potrebom da se

identificiraju drugi pojedinci uključeni u operaciju krivotvorenja novca. To je bila legitimna tehnika istrage temeljem prakse Suda. Vlada je također navela da su prikriveni istražitelji samo izjavili da su oni potencijalni kupci krivotvorenih eura što je bilo opravdano i nužno s obzirom na prirodu njihovog rada i okolnosti predmetnog kaznenog djela. Prema mišljenju Vlade, uvođenje drugog prikrivenog istražitelja u policijsku operaciju bilo je nužno kako bi se istražio opseg već poznate kriminalne aktivnosti podnositelja zahtjeva. Vlada je također izjavila kako je postojalo nekoliko postupovnih mjera zaštite u pogledu uporabe dokaza pribavljenih od strane prikrivenih istražitelja. Posebice, primjena posebnih izvida kaznenih djela bila je odobrena valjanim nalogom kojega je izdao istražni sudac. Podnositelj zahtjeva i njegov odvjetnik imali su priliku ispitati prikrivene istražitelje i imali su puni pristup spisu predmeta i također su mogli iznijeti sve mjerodavne argumente, koje su domaći sudovi propisno ispitali.

(ii) *Ocjena Suda*

(a) Opća načela

- *Test poticanja na počinjenje kaznenog djela*

91. Opća načela koja se odnose na pitanje poticanja na počinjenje kaznenog djela i metodologiju Suda za ispitivanje prigovora u pogledu poticanja na počinjenje kaznenog djela opširno su objašnjena u predmetu *Matanović* (naprijed citirano, odl. 121.-135., s dodatnim upućivanjima).

- *Predmeti koji se odnose na višestruke nezakonite transakcije*

92. Premda Sud još nije izrijekom odgovorio na pitanje može li i u kojim okolnostima pribjegavanje operativnoj tehnici koja uključuje organiziranje više nezakonitih transakcija između osumnjičenika i tijela vlasti države biti suprotno zahtjevima članka 6. za zaštitom od poticanja na počinjenje kaznenog djela i zlouporabe ovlasti države u istrazi kaznenog djela, postoji nekoliko primjera u njegovoj sudskoj praksi koji su poučni u ovom pogledu.

93. U predmetu *Milinenė protiv Litve* (br. 74355/01, odl. 38., 24. lipnja 2008.) Sud se suočio sa situacijom u kojoj je pojedinac kao privatna osoba, uz podršku policije, ponudio podnositelju zahtjeva – koji je radio kao sudac – nekoliko značajnih financijskih poticaja u zamjenu za povoljno rješenje njegovog predmeta. Sud je utvrdio da, premda je policija utjecala na tijek događaja, nije bilo ničega u njihovim postupcima što bi upućivalo na zluporabu. Također je smatrao da je odlučujući faktor u počinjenju predmetnog kaznenog djela bilo ponašanje privatne osobe i podnositelja zahtjeva, a ne postupanje policije.

94. U predmetu *Malininas protiv Litve* (br. 10071/04, odl. 37, 1. srpnja 2008.), Sud je ispitivao situaciju u kojoj je podnositelj zahtjeva ponudio pribaviti drogu prikrivenom istražitelju koji mu je pristupio i pitao ga gdje

bi mogao pribaviti takve nezakonite droge nakon čega je transakcija napredovala i podnositelju zahtjeva je ponuđen značajan iznos novca za pribavljanje velike količine narkotika. Sud je utvrdio da je to „očigledno predstavljalo poticaj da se roba isporuči” i proširilo ulogu policije izvan one koju imaju prikriveni istražitelji do uloge agenata provokatora što je suprotno zaštiti od poticanja na počinjenje kaznenih djela temeljem članka 6.

95. U predmetu *Lalas protiv Litve* (br. 13109/04, odl. 45, 1. ožujka 2011.), pred Sudom je bila situacija gdje je kriminalna aktivnost podnositelja zahtjeva otkrivena tijekom izvršavanja takozvanog modela simuliranja kriminalnog postupanja koji je izvorno naložen u pogledu jedne druge osobe. Pozivajući se na sudsku praksu u predmetu *Malininas*, Sud je zaključio da je značajna količina novca koju je prikriveni istražitelj ponudio supočinitelju podnositelja zahtjeva također predstavljala – u odnosu na podnositelja zahtjeva – poticaj da pribavi narkotike koji je predstavljao poticaj na počinjenje kaznenog djela protivno članku 6.

96. U predmetu *Furcht protiv Njemačke* (br. 54648/09, odl. 58.-59., 23. listopada 2014.) Sud je ispitivao situaciju u kojoj je podnositelj zahtjeva isprva odbio prijedlog prikrivenog istražitelja da sudjeluje u transakciji s drogom, no prikriveni istražitelj ga je ponovno kontaktirao i uvjerio da nastavi dogovarati prodaju droge prikrivenim istražiteljima od strane treće osobe. Sud je smatrao da su postupajući na taj način „istražna tijela jasno napustila pasivan pristup i prouzročila su da podnositelj zahtjeva počini kaznena djela”. Sud je stoga zaključio da je predmetna prikrivena mjera prelazila granice puke pasivne istrage već postojeće kriminalne aktivnosti i predstavljala je poticanje na počinjenje kaznenog djela od strane policije, suprotno članku 6.

97. Nasuprot tome, u predmetu *Scholer protiv Njemačke* (br. 14212/10, odl. 89.-90., 18. prosinca 2014.), u pogledu višekratnih transakcija s drogom, Sud nije utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije u odnosu na podnositeljev prigovor da su policijski istražitelji povećali količinu naručene droge i tako ga potaknuli na preprodaju većih količina droge. Sud je primijetio da je policijski pouzdanik zaista pitao podnositelja zahtjeva prije treće transakcije koja je uključivala drogu bi li mu on mogao pribaviti veće količine droge. Ipak, točna količina naručene droge bila je određena tek nakon što je podnositelj zahtjeva objasnio da može pribaviti pouzdaniku onoliko droge koliko potonji želi. Sud je stoga zaključio da podnositelj zahtjeva nije bio izvrgnut neopravdanom pritisku od strane pouzdanika, koji je djelovao po uputi policije, da počini kaznena djela zlouporabe droge za čije je počinjenje kasnije proglašen krivim. U tim okolnostima Sud je zaključio da je policija istraživala aktivnosti podnositelja zahtjeva na način koji je u biti pasivan i nije ga poticala na počinjenje kaznenih djela koja uključuju drogu koja ne bi počinio da mu je prišao „obični” klijent umjesto policije.

98. U predmetu *Ciprian Vlăduț i Ioan Florin Pop protiv Rumunjske* (br. 43490/07 i 44304/07, odl. 86.-87., 16. srpnja 2015.), koji se odnosio na nekoliko nezakonitih transakcija s drogom, Sud je primijetio da je prikriveni policijski istražitelj planirao prvi posao i izvršio je sve dogovore za sljedeći, ostavivši podnositelju zahtjeva da ne čini ništa drugo osim da slijedi njegovo vodstvo. Premda je Sud utvrdio da je podnositelj zahtjeva dokazao mogućnost nabavljanja još droge u kratkom roku, smatrao je da je značajna uloga koju je prikriveni istražitelj igrao u organiziranju sljedećeg posla bila suprotna zahtjevu pasivnosti predstavnika države. Sud je također primijetio da je prikriveni istražitelj bio glavni kupac prve serije droge i, premda je kazneno djelo već bilo počinjeno, ustrajao je da podnositelj zahtjeva donese još droge koju bi prodao isključivo njemu, čak zaprijetivši da će poslovati s nekim drugim ako podnositelj zahtjeva ne bi mogao zadovoljiti njegovu potražnju. Prema mišljenju Suda, kombinacija inzistiranja od strane policije i nepostojanje bilo kakve prethodne informacije u pogledu navodne uključenosti podnositelja zahtjeva u trgovinu drogom bila je dovoljna da zaključi da je u tom predmetu došlo do poticanja na počinjenje kaznenog djela.

99. Iz navedenog slijedi da je pribjegavanje operativnoj tehnici koja uključuje organiziranje višestrukih nezakonitih transakcija s osumnjičenikom od strane tijela vlasti države priznato i dopušteno sredstvo istraživanja kaznenog djela kada kriminalna aktivnost nije jednokratna, izolirani kriminalni incident, već kontinuirani nezakoniti pothvat. Praksa Suda pokazuje da u praksi takva operativna tehnika može imati cilj stjecanja povjerenja pojedinca s ciljem utvrđivanja opsega njegove ili njezine kriminalne aktivnosti (vidi, na primjer, predmet *Scholer*, naprijed citirano) ili napredovanja do većeg izvora kriminalnog pothvata, točnije radi otkrivanja većeg kriminalnog kruga (vidi, na primjer, predmet *Furcht*, naprijed citirano).

100. Ipak, u skladu s općom zabranom poticanja na počinjenje kaznenih djela, postupci prikrivenih istražitelja moraju biti usmjereni k istraživanju kriminalne aktivnosti koja je u tijeku na način koji je u biti pasivan i ne smiju vršiti utjecaj kojim bi se poticalo na počinjenje kaznenog djela koje je teže od onoga koje je taj pojedinac već planirao počinuti bez takvog poticaja (vidi predmet *Matanović*, naprijed citirano, odl. 123.-124., s daljnjim upućivanjima). Sukladno tome, kada državna tijela vlasti koriste operativnu tehniku koja uključuje dogovaranje više nezakonitih transakcija s osumnjičenikom, infiltracija i sudjelovanje prikrivenog istražitelja u svakoj nezakonitoj transakciji ne smije proširivati ulogu policije izvan uloge prikrivenog istražitelja do uloge agenta provokatora. U svakoj transakciji, postupanje policije mora biti sukladno propisnom korištenju državnih ovlasti (vidi predmet *Miliniene*, naprijed citirano, odl. 38.; *Lalas*, naprijed citirano, odl. 45.; *Scholer*, naprijed citirano, odl. 88.-89.; i *Ciprian Vlăduț i Ioan Florin Pop*, naprijed citirano, odl. 86.-87.).

101. Osim toga, također slijedi iz navedenoga da u svim predmetima koji se odnose na korištenje operativne tehnike koja uključuje dogovaranje više nezakonitih transakcija s osumnjičenikom od strane državnih tijela vlasti, svako produžavanje istrage mora biti temeljeno na valjanim razlozima kao što je potreba osiguravanja dovoljno dokaza kako bi se pribavila osuđujuća presuda, kako bi se steklo bolje razumijevanje prirode i opsega osumnjičeničke kriminalne aktivnosti, ili kako bi se otkrio veći kriminalni krug. Bez takvih razloga, može se utvrditi da se tijela državne vlasti upuštaju u aktivnosti kojima se nepropisno proširuje opseg ili težina kaznenog djela (usporedi predmete *Malininas*, naprijed citirano, odl. 37., i *Furcht*, naprijed citirano, odl. 58.-59.).

102. U svakoj od prethodno navedenih situacija (nepropisno postupanje prikrivenih istražitelja u jednoj ili više višekratnih nezakonitih transakcija ili uključenost u aktivnosti kojima se proširuje opseg ili težina kaznenog djela), tijela vlasti države mogu nepravedno izvrnuti okrivljenika povećanim kaznama bilo u okviru propisanog raspona kazne ili kaznama za počinjenje težeg kaznenog djela. Ako bi se utvrdilo da je tome bilo tako, moraju se izvesti mjerodavni zaključci u skladu s Konvencijom, bilo u odnosu na određene nezakonite transakcije pogođene nepropisnim ponašanjem tijela vlasti države ili u odnosu na organiziranje više nezakonitih transakcija kao cjeline (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Bannikova protiv Rusije*, br. 18757/06, odl. 53.-57., 4. studenog 2010.).

103. Sud također smatra da, premda se obično pitanja koja se odnose na primjereno odmjerenje kazne nalaze izvan područja primjene Konvencije (vidi, na primjer, *Khamtokhu i Aksenchik protiv Rusije* [VV], br. 60367/08 i 961/11, odl. 55., 24. siječnja 2017.; vidi također *Cani protiv Albanije*, br. 11006/06, odl. 55., 6. ožujka 2012.), kao pitanje pravičnosti, izrečena kazna treba odražavati kazneno djelo koje je optuženik stvarno planirao počiniti. Zaista, u bilo kojoj od prethodno navedenih situacija (vidi odl. 102.-103. u prethodnom tekstu), premda ne bi bilo nepravično osuditi osobu, bilo bi nepravično da on ili ona budu kažnjeni za onaj dio kriminalne aktivnosti koja je rezultat nepropisnog postupanja od strane tijela vlasti države (usporedi *Furcht*, prethodno citirano).

(b) Primjena tih načela na ovaj predmet

- Materijalni test poticanja

104. Nije sporno među strankama da je podnositelj zahtjeva bio uključen u četiri susreta tijekom kojih je uspio staviti u optjecaj značajnu količinu krivotvorenih eura prodajući ih prikrivenim policijskim istražiteljima (vidi odlomke 14.-15. i 20. u prethodnom tekstu). Ipak, postavlja se pitanje jesu li te transakcije rezultat utjecaja prikrivenih istražitelja kroz poticanje podnositelja zahtjeva da počinu predmetna kaznena djela. Domaći sudovi nisu smatrali da je tome tako. Pozvali su se na činjenicu da su aktivnosti

prikrivenih istražitelja bile obuhvaćene nalogom istražnog suca i smatrali su da se ne može reći da su prikriveni istražitelji dopustili podnositelju zahtjeva da razvije svoju kriminalnu aktivnost ili da su ga na bilo koji način potakli da počinu kazneno djelo. Za domaće sudove, aktivnosti prikrivenih istražitelja bile su taktičke aktivnosti s ciljem stjecanja povjerenja podnositelja zahtjeva u daljnjem stavljanju krivotvorenih eura u optjecaj (vidi odl. 55. i 57. u prethodnom tekstu).

105. Sud smatra kako nema sumnje da predmet o kojem je riječ pripada u kategoriju „predmeta koji se odnose na poticanje na počinjenje kaznenih djela”. Prvo pitanje koje Sud treba ispitati stoga je jesu li istražitelji države koji su izvršavali prikrivene aktivnosti ostali unutar granica „u biti pasivnog” ponašanja ili su ih prekoračili djelujući kao agenti provokatori (vidi predmet *Matanović*, naprijed citirano, odl. 123.-124. i 132.).

106. Sud primjećuje na samom početku da, u vrijeme kada je pokrenuta predmetna tajna operacija, podnositelj zahtjeva nije bio u kaznenoj evidenciji i ništa u materijalu dostupnom Sudu ne sugerira da je ranije bio osumnjičen za krivotvorenje novca (usporedi *V. protiv Finske*, naprijed citirano, odl. 70., i *Teixeira de Castro protiv Portugala*, 9. lipnja 1998., odl. 38., *Izješća o presudama i odlukama 1998-IV*). Ipak, prikrivena operacija u odnosu na podnositelja zahtjeva pokrenuta je na temelju rezultata istražnih radnji policije koji su navodno otkrili da je podnositelj zahtjeva pribavio određenu količinu krivotvorenih eura stanovitom C.M.-u koji ih je potom stavio u optjecaj u Istri (vidi odl. 9. u prethodnom tekstu).

107. Sud osim toga primjećuje kako se prvi kontakt između podnositelja zahtjeva i prikrivenog istražitelja dogodio na inicijativu potonjega. U srpnju 2008. godine, prikriveni istražitelj E.K. kontaktirao je podnositelja zahtjeva telefonom i dogovorio sastanak s njim u kolovozu 2008. godine. Upravo se na tom sastanku dogodio prvi nezakoniti prijenos krivotvorenog novca (vidi odl. 14. i 28. u prethodnom tekstu).

108. Ipak, nakon što je razmotrio materijal koji mu je na raspolaganju, Sud ne smatra da je ovaj prvi kontakt i susret između podnositelja zahtjeva i prikrivenog istražitelja predstavljao poticaj podnositelju zahtjeva da pribavi krivotvoreni novac. U tom pogledu, Sud primjećuje kako je podnositelj zahtjeva odmah ponudio prikrivenom istražitelju krivotvorenu novčanicu od 100 eura (vidi odl. 14 u prethodnom tekstu). Time je dokazao svoju sposobnost da u kratkom roku ponudi krivotvoreni novac i nema nikakve naznake da je postupanje policije bilo odlučujući faktor u počinjenju kaznenog djela.

109. Sud se uvjerio da je prva nezakonita transakcija između podnositelja zahtjeva i prikrivenog istražitelja bila rezultat svojevoljnog postupanja podnositelja zahtjeva (vidi *Volkov i Adamskiy protiv Rusije*, br. 7614/09 i 30863/10, odl. 44., 26. ožujka 2015.). Ne postoji ništa što bi sugeriralo da podnositelj zahtjeva ne bi pustio u optjecaj krivotvoreni novac

tom prigodom da mu je prišao „običan” klijent umjesto policije (usporedi *Scholer*, naprijed citirano, odl. 88.).

110. Sud ipak primjećuje da podnositelj zahtjeva nije uhićen nakon prvog transfera krivotvorene novčanice od 100 eura prikrivenom istražitelju u kolovozu 2010. godine. Čini se da je to posljedica odluke istražnih tijela da dogovore dodatne sastanke s podnositeljem zahtjeva umjesto da ga odmah uhite nakon prve nezakonite transakcije. Podnositelj zahtjeva naposljetku je uhićen tek kada je, nakon dogovora s prikrivenim istražiteljima, pribavio veće količine krivotvorenih eura. Tijekom cijelog postupka pred domaćim sudovima i također u podnesku Sudu, podnositelj zahtjeva je tvrdio da je to bila zloraba policijskih ovlasti s ciljem da ga se potakne na proširenje opsega kriminalne aktivnosti, što je na kraju dovelo do teže kazne (vidi odl. 53., 56. i 91. u prethodnom tekstu).

111. U svjetlu izričitog prigovora podnositelja zahtjeva, premda je Sud utvrdio na temelju dostupnog mu materijala da prva nezakonita transakcija između podnositelja zahtjeva i prikrivenog istražitelja nije bila rezultat poticanja od strane policije, Sud također mora ispitati je li korištenje operativne tehnike, od strane tijela koja su provodila istragu, dogovaranja višekratnih nezakonitih transakcija s podnositeljem zahtjeva bila suprotna zahtjevima iz članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi odl. 102. u prethodnom tekstu). Pri tom ocjenjivanju, Sud mora prvo ispitati je li uloga predstavnika države u nekoj od višekratnih nezakonitih transakcija bila proširena izvan uloge prikrivenih istražitelja u ulogu agenata provokatora i drugo, jesu li predstavnici države putem višekratnih nezakonitih transakcija neprimjereno proširili opseg ili težinu stvarne kriminalne namjere i sposobnosti podnositelja zahtjeva (vidi odl. 103.-104. u prethodnom tekstu).

112. Sud prvenstveno primjećuje kako nema nedvojbenog dokaza tko je preuzeo inicijativu u dogovaranju daljnjih sastanaka podnositelja zahtjeva i prikrivenih istražitelja. Tijekom ispitivanja na suđenju, prikriveni istražitelj E.K. nije mogao reći je li on kontaktirao podnositelja zahtjeva češće nego što je potonji kontaktirao njega ili tko je točno potakao sastanke radi nezakonitih transakcija s krivotvorenim eurima (vidi odl. 36 i 49. u prethodnom tekstu). Premda je prikriveni istražitelj A.B. tvrdio na suđenju da je podnositelj zahtjeva kontaktirao njega u pogledu prijenosa velike količine krivotvorenih eura 22. studenog 2008. godine (vidi odl. 50. u prethodnom tekstu), Sud ne može ne primijetiti da su prikriveni istražitelji višekratno pokušavali kontaktirati podnositelja zahtjeva u razdoblju koje je prethodilo tom događaju (vidi odl. 52. u prethodnom tekstu). Štoviše, postojali su određeni aspekti komunikacije između podnositelja zahtjeva i prikrivenih istražitelja koji su ukazivali na pozivanje podnositelja zahtjeva da se upusti u nezakoniti prijenos krivotvorenih eura (vidi odl. 58. u prethodnom tekstu).

113. Sud osim toga primjećuje da je istražni sudac propustio prikladno ispitati zahtjev policije za produženje uporabe simuliranog otkupa

zahtijevajući dokumente, snimke i druge pojedinosti koje bi potkrijepile općenitu tvrdnju policije kako je potreban daljnji prikriveni rad kako bi se identificiralo i uhitilo sve one koji su uključeni u stavljanje krivotvorenih novčanica u optjecaj i kako bi se prikupili dokazi o predmetnom kaznenom djelu. Umjesto toga, istražni sudac jednostavno je prihvatio zahtjev policije za produženjem uporabe simuliranog otkupa utvrdivši kako nema novih okolnosti koje bi opravdale obustavu uporabe posebnih izvida kaznenih djela za koje je izvorno izdan nalog u srpnju 2008. godine (vidi odl. 13. i 18. u prethodnom tekstu). Sud stoga nije uvjeren da je istražni sudac izvršavao pravilan nadzor daljnjeg korištenja simuliranog otkupa (vidi predmet *Matanović*, naprijed citirano, odl. 124.).

114. Sud također primjećuje da nije bilo nikakvih naznaka tijekom predmetnog razdoblja da podnositelj zahtjeva prodaje krivotvoreni novac ikome osim prikrivenim istražiteljima, da nisu navedene nikakve pojedinosti u pogledu načina na koji je pribavio krivotvoreni novac, da niti jedan osumnjičenik nikada nije identificiran kao osoba umiješana u taj predmet i da nije zatražena međunarodna pravna pomoć od Bosne i Hercegovine gdje je podnositelj zahtjeva navodno nabavio krivotvorene eure. Nejasnoće vezane za nastavak uporabe simuliranog otkupa također se mogu primijetiti u izjavama prikrivenih istražitelja koji ne samo da nisu mogli objasniti zašto podnositelj zahtjeva nije uhićen nakon prve nezakonite razmjene eura u kolovozu 2008. godine, već jednako tako nisu mogli objasniti razloge za odluku da se uopće provede više nezakonitih transakcija s podnositeljem zahtjeva (vidi odl. 36. i 49.-50. u prethodnom tekstu). Stoga je nejasno pod kojim su oblikom praktičnog vodstva, ako ga je uopće bilo, prikriveni istražitelji djelovali u predmetu podnositelja zahtjeva nakon prve kupnje.

115. Također je znakovito u ovom kontekstu da podnositelj zahtjeva nije optužen ili osuđen za stavljanje u optjecaj krivotvorenih eura u transakciji s bilo kim osim prikrivenim istražiteljima. Štoviše, nema nikakve naznake da su tijela vlasti poduzele ikakve daljnje aktivnosti kako bi pribavile dokaze koji bi bili nužni za progon nezakonitog pothvata koji se bavi krivotvorenjem novca, što bi moglo opravdati pribjegavanje operativnoj tehnici koja uključuje organiziranje višekratnih nezakonitih transakcija s podnositeljem zahtjeva.

116. U tim okolnostima, na temelju dostupnih materijala, Sudu je nemoguće utvrditi s dovoljnim stupnjem sigurnosti je li podnositelj zahtjeva bio žrtva poticanja na počinjenje kaznenog djela suprotno odredbama članka 6. u pogledu njegovog sudjelovanja u više nezakonitih transakcija s predstavnicima države. Stoga je bitno da Sud ispita postupak u kojemu je u ovom predmetu razmotren prigovor poticanja na počinjenje kaznenog djela kako bi osigurao da su prava na obranu zaštićena na odgovarajući način (vidi predmet *Matanović*, naprijed citirano, odl. 134.-135.).

- *Postupovni test poticanja*

117. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva istaknuo prigovor, o kojemu se može raspravljati, u vezi s poticanjem na počinjenje kaznenog djela u odnosu na više nezakonitih transakcija s predstavnicima države (vidi odl. 35, 43. i 53. u prethodnom tekstu). Premda je izjavio da se smatra „odgovornim” za transakciju od 22. studenog 2008. godine jer je „popustio poticaju” od strane policije (vidi odl. 35. u prethodnom tekstu), Sud smatra da to nije oslobodilo domaće sudove od ispitivanja njegovog prigovora o poticanju na počinjenje kaznenog djela. Tome je tako zbog toga što priznanje da je kazneno djelo počinjeno kao posljedica poticanja ne može izbrisati niti to poticanje na počinjenje kaznenog djela niti njegove učinke (vidi predmet *Ramanauskas protiv Litve* [VV], br. 74420/01, odl. 72, ESLJP 2008.).

118. S tim u vezi, i u svjetlu specifičnih prigovora podnositelja zahtjeva, nadležni kazneni sudovi trebali su istražiti zašto je policija odlučila pokrenuti operaciju koja je uključivala organiziranje više nezakonitih transakcija s podnositeljem zahtjeva, koji su dokazni materijal imali u posjedu i način interakcije policije i podnositelja zahtjeva (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Nosko i Nefedov protiv Rusije*, br. 5753/09 i 11789/10, odl. 65, 30. listopada 2014.). To je bilo posebno važno u svjetlu izostanka odgovarajućeg nadzora od strane istražnog suca prilikom odobravanja predmetne prikrivene operacije (vidi odl. 115. u prethodnom tekstu) i nejasnih izjava prikrivenih istražitelja o postupku donošenja odluka u vezi s vođenjem prikrivene operacije koja je uključivala više kupnji u predmetu podnositelja zahtjeva (vidi odl. 116. u prethodnom tekstu).

119. Posebice, premda je podnositelj zahtjeva imao priliku ispitati policijske istražitelje koji su sudjelovali u više simuliranih otkupa (vidi odl. 27.-31. u prethodnom tekstu) – što je važan faktor u ocjenjivanju njegovog prigovora o poticanju na počinjenje kaznenog djela – prema sudskoj praksi Suda također je bilo nužno da drugi svjedoci koji su mogli svjedočiti o pitanju poticanja na počinjenje kaznenog djela budu ispitani pred sudom i ispitani od strane obrane ili da se bar daju detaljni razlozi zbog eventualnog propusta u tom pogledu (vidi predmet *Bannikova*, prethodno citirano, odl. 65.).

120. Zaista, čini se iz izjava prikrivenih istražitelja da je njihov nadređeni bio u središtu procesa donošenja odluka u predmetu (vidi odl. 49.-50. u prethodnom tekstu). S obzirom da je podnositelj zahtjeva tijekom cijelog postupka tvrdio da je kupnja daljnjih količina krivotvorenih eura bila posljedica poticanja, bilo je na domaćim tijelima vlasti, bez obzira na izričit podnositeljev zahtjev, rasvijetliti okolnosti predmeta (vidi, na primjer, predmete *Ramanauskas*, naprijed citirano, odl. 71, i *Lagutin i drugi protiv Rusije*, br. 6228/09 i četiri druga, odl. 121., 24. travnja 2014.) uključujući ispitivanjem osobe nadređene prikrivenim istražiteljima, koja je mogla otkloniti svaku sumnju u pogledu osnovanosti i razloga za višekratnu

primjenu modela simuliranog otkupa. Ipak, sud u ovom predmetu nije pokušao odgovoriti na podnositeljev prigovor poticanja na počinjenje kaznenog djela slijedeći navedeni pravac ispitivanja.

121. Domaći sudovi, prilikom ispitivanja postupanja prikrivenih istražitelja uglavnom su ograničavali svoje ispitivanje na utvrđivanje jesu li prikriveni istražitelji djelovali na temelju naloga istražnog suca. Općinski sud u Pazinu također je smatrao da nije postojalo ništa što bi upućivalo na to da su prikriveni istražitelji djelovali na neprimjeren način čime bi dopustili optuženiku da razvije svoju kriminalnu aktivnost ili ga na bilo koji način potakli da počinji kazneno djelo. U vezi s time jedino se navodi kako ne postoji ništa što bi upućivalo da su prikriveni istražitelji poticali optuženika na počinjenje kaznenog djela „, u smislu da su mu ponudili neku nagradu ili da su mu kupili darove ili nešto slično” (vidi odl. 55. u prethodnom tekstu). Ipak, Sud primjećuje kako je takvo ispitivanje prigovora o poticanju na počinjenje kaznenog djela ograničeno i stoga nije sukladno s dužnosti domaćih sudova da na odgovarajući način ispitaju korištenje, od strane istražnih tijela, operativne tehnike koja uključuje dogovaranje više nezakonitih transakcija s podnositeljem zahtjeva (vidi odl. 102.-104. u prethodnom tekstu).

122. U vezi s tim, Sud također primjećuje da je Županijski sud u Puli, postupajući kao žalbeni sud, odgovorio na prigovor podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela oslonivši se na izjavu prikrivenog istražitelja E.K.-a (vidi odl. 57. u prethodnom tekstu). Sud je već primijetio da je izjava prikrivenog istražitelja E.K.-a nejasna (vidi odl. 114. u prethodnom tekstu) i zbog toga je Sudu teško prihvatiti da je to bila dovoljna osnova na temelju koje je ispunjena obveza domaćih sudova da temeljito ispitaju prigovor podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela u odnosu na višekratne nezakonite transakcije.

123. Štoviše, Sud primjećuje da je Vrhovni sud Republike Hrvatske ponovio i podržao obrazloženje nižestupanijskih sudova kojim se odbija prigovor podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela unatoč tome što su suočeni s izvadcima iz evidentirane komunikacije između podnositelja zahtjeva i prikrivenih istražitelja koji izričito upućuju na pozivanje podnositelja zahtjeva da se upusti u kasnije nezakonite prijenose krivotvorenih eura. Međutim, Vrhovni sud Republike Hrvatske je propustio temeljito analizirati i dati mjerodavno obrazloženje prihvaćanja ili odbijanja tvrdnje podnositelja zahtjeva u tom pogledu (vidi odl. 58.-59. u prethodnom tekstu).

124. U svjetlu prethodno navedenoga, Sud utvrđuje da su domaći sudovi propustili postupiti u skladu sa svojom obvezom da učinkovito ispitaju prigovor podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela u vezi s višestrukim nezakonitim transakcijama krivotvorenog novca – sukladno postupovnom testu poticanja temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi, na primjer, predmet *Pătrașcu protiv Rumunjske*, br.

7600/09, odl. 53, 14. veljače 2017.). Oni su propustili izvršiti svoj zadatak provjeravanja da je način na koji su višestruki simulirani otkupi naloženi i provedeni isključivao mogućnost zlorabe ovlasti, posebno poticanja na počinjenje kaznenog djela u svakoj sljedećoj kupnji, ili jesu li policijski istražitelji činili radnje koje su mogle na nepropisan način proširiti opseg kriminalne aktivnosti podnositelja zahtjeva (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Lagutin i drugi*, naprijed citirano, odl. 116.). Istovremeno, domaći sudovi temeljili su kaznu izrečenu podnositelju zahtjeva na kontinuiranoj kriminalnoj aktivnosti povezanoj s višestrukim nezakonitim transakcijama s policijskim agentima (vidi odl. 44. i 54. u prethodnom tekstu).

125. Sukladno tome, Sud je utvrdio da postupak odlučivanja koji je doveo do teže kazne izrečene podnositelju zahtjeva zbog višekratnog stavljanja krivotvorenog novca u optjecaj nije bio u skladu sa zahtjevima pravičnosti (vidi odl. 97. u prethodnom tekstu). Ovime se ne implicira da je on pogrešno osuđen zbog stavljanja krivotvorenog novca u optjecaj, već da su domaći sudovi propustili utvrditi je li njegovim sudjelovanjem u kasnijim nezakonitim transakcijama opseg njegove kriminalne aktivnosti proširen zbog neodgovarajućeg postupanja tijela vlasti – što je zahtijevalo izvođenje mjerodavnih zaključaka u skladu s Konvencijom (vidi odl. 102.-105. u prethodnom tekstu).

126. Sud stoga nalazi da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

(b) Navodna povreda članka 6. stavka 1. u vezi s uporabom dokaza dobivenih putem tajnog nadzora u kaznenom postupku

127. U svjetlu prethodnih utvrđenja, Sud smatra da, premda je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na korištenje dokaza prikupljenih tajnim nadzorom dopušten, nema potrebe ispitivati ga zasebno (vidi, na primjer, predmet *Ciprian Vlăduț i Ioan Florin Pop*, naprijed citirano, odl. 94.).

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

128. Člankom 41. Konvencije propisano je sljedeće:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

129. Podnositelj zahtjeva potražuje 10.000 EUR na ime neimovinske štete u vezi s povredom njegovog prava na pravično suđenje.

130. Vlada smatra da je podnositeljev zahtjev pretjeran, neosnovan i nepotkrijepljen.

131. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva zasigurno pretrpio neimovinsku štetu koja nije u dovoljnoj mjeri nadoknađena samim utvrđivanjem povrede. Presuđujući na pravičnoj osnovi, Sud dosuđuje podnositelju zahtjeva iznos od 1.500 EUR na ime neimovinske štete, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

132. Podnositelj zahtjeva također potražuje 6.910 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i ovim Sudom.

133. Vlada smatra da je podnositeljev zahtjev pretjeran i neutemeljen.

134. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ako je dokazano da su stvarno i nužno nastali i bili razumni glede iznosa. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 6.800 EUR na ime troškova po svim osnovama.

C. Zatezne kamate

135. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna poena.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva o poticanju na počinjenje kaznenog djela;
4. *Presuđuje* da nema potrebe ispitati preostali prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije;
5. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju, u roku od tri mjeseca od dana konačnosti presude temelje članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune (HRK) prema tečaju važećem na dan isplate:

(i) 1.500 EUR (tisuću i petsto eura), na ime neimovinske štete, uvećanih za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva;

(ii) 6.800 EUR (šest tisuća i osamsto eura), uvećanih za sve poreze koje bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva, na ime troškova i izdataka;

(b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena;

6. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 23. studenoga 2017. godine, u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Linos-Alexandre Sicilianos
Predsjednik

© 2018 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakciju istoga.